

Vergaderjaar 2022–2023

**CLV**

## **Raming der voor de Eerste Kamer in 2024 benodigde uitgaven, evenals aanwijzing en raming van de ontvangsten**

**C**

### **MEMORIE VAN ANTWOORD**

Ontvangen 23 maart 2023

De Huishoudelijke Commissie van de Eerste Kamer dankt de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ) voor de gemaakte opmerkingen en de gestelde vragen. De antwoorden op de gestelde vragen zijn hieronder weergegeven, waarbij de volgorde van het voorlopig verslag is aangehouden.

#### **1. Ministerie van Algemene Zaken**

##### Vragen

*Hoe komt het dat het Ministerie van Algemene Zaken nog steeds zetelt aan het Binnenhof, terwijl al eind 2021 de grenzen van de brandveiligheid van het complex in zicht waren? Wie draagt de verantwoordelijkheid indien er onverhoopt brand uitbreekt? En hoe moeten waarschuwingen van de Haagse Brandweer geïnterpreteerd worden, zo vragen de leden van de **SP**-fractie. De leden van de fractie van de PvdD sluiten zich bij deze vragen aan.*

*De leden van de **SGP**-fractie stellen dat in de besluitvormende fase rond de verbouwing van het Binnenhof langdurig is gesproken over de periode van afwezigheid van het parlement uit het centrum van de democratie. Het bevreemdt de leden van de **SGP**-fractie dat nog steeds een belangrijk deel van het Binnenhof gebruikt wordt, met name de gebouwen van het Ministerie van Algemene Zaken. Heeft dit invloed op de totale periode van afwezigheid van het parlement?*

##### Antwoord:

De leden van de SP-fractie, waarbij de leden van de PvdD-fractie zich aansluiten, en de leden van de SGP-fractie stellen een aantal vragen over de renovatie van het Binnenhof. In de aan de Kamer gepresenteerde Raming 2024 wordt door de Huishoudelijke Commissie slechts gerefereerd aan de renovatie van het Binnenhof voor zover deze budgettaire

gevolgen heeft of zou kunnen hebben voor deze en volgende ramingen van de Kamer. Het totaalbudget en de planning van de Binnenhofrenovatie als zodanig vallen onder verantwoordelijkheid van de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO). De vragen inzake de aanwezigheid van het Ministerie van Algemene Zaken op het Binnenhof, de planning (en eventuele vertraging) en de kostenontwikkeling moeten daarom aan de regering worden voorgelegd, bijvoorbeeld naar aanleiding van de – naar verwachting – in april 2023 te verschijnen negende voortgangsrapportage renovatie Binnenhof of bij de behandeling van de Begrotingsstaten Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (en eventuele wijzigingen daarop).

In dit verband wenst de Huishoudelijke Commissie het onderscheid te maken tussen de rol van de Kamer als controleur van de regering en die als gebruiker van gebouwdelen aan het Binnenhof. Als controleur van de regering ligt het voor de hand dat de commissie BiZa/AZ – bijvoorbeeld in het kader van de begrotingsbehandeling of bij rechtstreekse toezending van beleidsdocumenten van de regering – controle uitoefent op het door de Minister voor VRO gevoerde renovatiebeleid. Deze politieke controle wordt in de Tweede Kamer reeds uitgeoefend door haar zustercommissie. Wat betreft de verantwoordelijkheid, inzet en besluiten van de Huishoudelijke Commissie, bijgestaan door de Griffier en de ambtelijke organisatie, gericht op de belangen van de Eerste Kamer als gebruiker van gebouwdelen aan het Binnenhof, doet de Huishoudelijke Commissie op gezette tijden verslag aan de fractievoorzitters. Mocht hiertoe de wens bestaan dan is de Huishoudelijke Commissie graag bereid deze terugkoppeling met een hogere frequentie te laten plaatsvinden.

## 2. Tijdsplanning terugkeer Eerste Kamer Binnenhof

### Vragen

*De leden van de fractie van de **SP** vragen wanneer de terugkeer van de Eerste Kamer naar het Binnenhof wordt voorzien? Zal dat 2026 blijven of is er sprake van vertraging? Is terugkeer van de Eerste Kamer wellicht ook mogelijk voordat de gehele renovatie van het Binnenhof is afgerond, aangezien de renovatie van de Eerste Kamer door een apart bouwbedrijf (Heijmans) wordt gedaan? Dat zou zich beter verdragen met de meermaals uitgesproken wens van de Senaat om zo kort mogelijk afwezig te zijn op het Binnenhof, zo stellen de aan het woord zijnde leden. Hun vragen worden ondersteund door de leden van de fractie van PvdD.*

*In de discussie is naar de Eerste Kamer toe steeds opnieuw bevestigd dat haar terugkeer naar het Binnenhof op redelijk korte termijn mogelijk zou zijn. Gesproken werd over 2,5 á 3 jaren.*

*In dat licht is het vreemd dat in de meerjarenraming wordt aangegeven dat de tijdelijke huisvesting nodig zou zijn tot 2026. Waarom is voor veel meer jaren dan destijds is toegezegd een financiering voorzien voor de tijdelijke huisvesting? Is het mogelijk om een goede tijdsplanning aan te geven, zo vragen de fractieleden van de **SGP**.*

### Antwoord:

Zie ook het voorgaande antwoord. Voor zover de beantwoording van de door de leden van de SP, onder aansluiting van de leden van de PvdD, en de door de leden van de SGP gestelde vragen de verantwoordelijkheid van de Huishoudelijke Commissie betreft, wenst zij het volgende op te merken. In tabel 1 van de Raming 2024 zijn de verwachte uitgaven voor «Apparaat» over de periode 2023–2027 opgesomd. Deze bedragen zijn ontleend aan de door beide Kamers vastgestelde Begrotingsstaat

Staten-Generaal 2023 (36 200 IIA, nr. 2). De inzet van de Huishoudelijke Commissie is er onverminderd op gericht dat de Eerste Kamer zo kort als mogelijk aan het Lange Voorhout/Kazernestraat is gehuisvest en zo snel als mogelijk terugkeert naar het Binnenhof. Ondanks deze inzet acht zij het prudent om zoveel als mogelijk rekening te houden met eventuele tegenslagen die vaak aan grote renovatie- en bouwprojecten zijn verbonden. Uit oogpunt van transparantie meent de Huishoudelijke Commissie er goed aan te doen in de toelichting bij tabel 1 op te merken dat eventuele vertraging in de terugkeer naar het Binnenhof impliceert dat de post «Apparaat» (waaronder begrepen de hogere huisvestingskosten in de tijdelijke huisvesting van de Eerste Kamer) dan ook na medio 2026 verhoogd zou moeten blijven. Zij doet daarmee geen uitspraak of vertraging wel of niet zal plaatsvinden.

In tabel 2 staan voorstellen van de Eerste Kamer tot incidentele wijzigingen van de raming 2023 en volgende jaren. In formele zin worden die aan de Eerste Kamer voorgelegd in de wijziging van de begrotingsstaat Staten-Generaal 2023 in verband met de Voorjaarsnota 2023. De «extra» claim Voorjaarsnota 2023 onder het kopje «Renovatie Binnenhof» in tabel 2 van tweemaal 130.000 euro voor de jaren 2023 én 2024 betreft budget voor het inhuren van expertise en advies in die gevallen waarin de Eerste Kamer (in haar rol als gebruiker) hierover niet of onvoldoende beschikt. Inhuur kan in die gevallen ertoe bijdragen dat de Huishoudelijke Commissie (bijgestaan door het ambtelijk apparaat) beter geïnformeerd haar inzet kan bepalen en/of besluiten kan nemen.

### **3. Financiële consequenties renovatie Eerste Kamer**

Vragen:

*De leden van de **SP**-fractie vragen, onder aansluiting van de leden van de fractie van de PvdD, hoe de kostenontwikkeling van de renovatie van het Binnenhof verloopt, die aanvankelijk geraamd werd op 475 miljoen euro, en in 2021 al opgelopen was tot 718,9 miljoen euro. Is verdere budgetoverschrijding te verwachten?*

*De **SGP**-fractieleiden zouden ook graag meer inzicht krijgen in de financiële consequenties voor het project renovatie Binnenhof, en meer specifiek voor het gedeelte van de Eerste Kamergebouwen?*

Antwoord:

Deze vragen moeten geadresseerd worden aan de regering, zie ook het antwoord in paragraaf 1.

### **4. Specificering verschillende posten Raming Eerste Kamer 2024**

Vragen:

*De leden van de fracties van **GroenLinks, D66 en PvdA** zouden graag een toelichting ontvangen op verschillende benoemde posten in de Raming Eerste Kamer 2024. Zo vragen zij graag meer informatie over apparaatskosten. Hoe zijn deze opgebouwd en waar(om) precies wordt in de komende jaren een teruggang verwacht?*

Antwoord:

De griffie staat voor een adequate ambtelijke ondersteuning van de Kamerleden en alle organen die de Kamer kent. De griffie heeft de afgelopen jaren te maken gehad met diverse ontwikkelingen die hun

weerslag hebben op de ambtelijke ondersteuning. Om die reden is in de afgelopen jaren het budget voor de ambtelijke Kamerondersteuning structureel bijgesteld.

Binnen het artikelonderdeel «Apparaat» worden alle uitgaven aan de ambtelijke bedrijfsvoering bekostigd. Alle ondersteunende processen van de Eerste Kamer vallen hieronder. Ook de uitgaven voor de ondersteuningsbudgetten van de fracties vallen hierbinnen. In tabel 1 is de budgetverdeling van het artikelonderdeel 1.1. Apparaat voor 2024 verder uitgewerkt.

**Tabel 1: Budgetverdeling Artikelonderdeel 1.1. Apparaat Raming 2024**

Artikelonderdeel 1.1. Apparaat	Totale Raming 2024
Bezetting griffie (salariëring en hiermee samenhangende kosten)	7.976.000
Fractiekosten	683.000
Publicatie officiële documenten	221.000
Integrale veiligheid Kamerleden en griffie <sup>1</sup>	1.620.000
Protocol en Communicatie	396.000
Internationale reizen	242.000
ICT en Audiovisuele middelen	2.611.000
Facilitaire zaken	1.819.000
Financiën en control	205.000
Overige uitgaven	51.000
Project: Informatiehuishouding en Wet open overheid (Woo)	1.030.000
Project: Renovatie	130.000
<b>Eindtotaal</b>	<b>16.984.000</b>

<sup>1</sup> In het budget integrale veiligheid is een incidenteel budget van 300.000 euro opgenomen.

Voor de jaren dat de Eerste Kamer is gehuisvest aan het Lange Voorhout/Kazernestraat is het facilitaire budget verhoogd (tot medio 2026) omdat het pand groter is dan de huisvesting op het Binnenhof. Hierdoor zijn de facilitaire kosten, schoonmaakkosten, beveiligingskosten en de energiekosten hoger. Afhankelijk van hoe de renovatie van de Eerste Kamer aan het Binnenhof zijn uitwerking krijgt, zouden deze kosten wellicht ten dele weer terug kunnen worden gebracht nadat de verhuizing is geëffectueerd.

Vraag:

*Ook ontvangen de leden van de fracties van **GroenLinks, D66 en PvdA** graag een toelichting op de post «integrale veiligheid Kamerleden en griffie».*

Antwoord:

Onder integrale veiligheid valt de fysieke, digitale en personele veiligheid van Kamerleden, griffiemedewerkers en de informatie van de Kamer. De Eerste Kamer is medio augustus 2021 verhuisd van het Binnenhofcomplex naar de tijdelijke huisvesting aan het Lange Voorhout en de Kazernestraat. Voor deze tijdelijke huisvesting is in 2017 een programma van eisen opgesteld op basis van het toenmalige dreigingsbeeld in Nederland. Dit programma van eisen uit 2017 dient, nu de Eerste Kamer is verhuisd, afgezet te worden tegen het huidige dreigingsbeeld. Daarvoor wordt er een nieuwe risicoanalyse opgesteld waaruit naar verwachting een aantal aanbevelingen zullen volgen. Tevens wordt een audit uitgevoerd op bestaande interne processen en procedures met betrekking tot veiligheid. Aan de hand van de bevindingen en adviezen uit deze audit volgt verdere optimalisatie van processen en procedures. Daarnaast zullen voor nieuw gekozen Eerste Kamerleden in de zomer van 2023 beveiligingsmaatre-

gelen geïmplementeerd worden, voortkomend uit het Stelsel Bewaken en Beveiligen. Ook worden er zowel voor Kamerleden als griffiemedewerkers voorlichtingssessies georganiseerd om het veiligheidsbewustzijn te verhogen.

Vraag:

*Bovendien vragen de leden van de fracties van **GroenLinks, D66 en PvdA** op basis waarvan de fractiekosten zijn bepaald en hoe deze aansluiten op discussies over de noodzakelijke ondersteuning voor een goede controle van de regering. Ten slotte vragen de leden van de fractie van de SP of de raming van de fractiebudgetten kan worden gespecificeerd.*

Antwoord:

Het budget voor de ondersteuning van een fractie bestaat uit een vast bedrag per fractie (10.000 euro) en een deel per fractielid. Voor 2023 is dit een bedrag van 7.073 euro per fractielid. In onderstaande tabel is de verdeling van de fractiebudgetten over 2023 opgenomen.

**Tabel 2: verdeling ondersteuningsbudget fracties over 2023**

Fracties	Zetelverdeling vanaf 1 april 2022	Totaal
VVD	12	98.480
CDA	9	76.360
GroenLinks	8	68.987
D66	7	61.613
Nanninga <sup>1</sup>	7	57.447
PvdA	6	54.240
PVV	5	46.867
SP	4	39.493
CU	4	39.493
PvdD	3	32.120
Otten <sup>1</sup>	2	16.413
50Plus	2	24.747
FVD <sup>1</sup>	1	8.623
SGP	2	24.747
OSF	1	17.373
Frentrop <sup>1</sup>	2	15.997
<b>Totaal</b>	<b>75</b>	<b>683.000</b>

<sup>1</sup> Door afsplitsingen gedurende een zittingsperiode wordt het oorspronkelijke budget verdeeld onder de betreffende fracties.

## 5. Inflatie

Vraag:

*De leden van de fracties van **GroenLinks, D66 en PvdA** vragen of indexerings voor inflatie is meegenomen in de raming.*

Antwoord:

Jaarlijks wordt het budget van de Eerste Kamer gecorrigeerd voor loon- en prijsontwikkelingen. Dit wordt meegenomen in de reguliere besluitvorming van de Voorjaarsnota en jaarlijks verwerkt in de Raming.

De voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal,  
J.A. Bruijn